

komen, in plaats van Brutus te spelen’?

Ik wil vermijden dat ik een oordeel ga spelen. De voorstelling moet eventueel maar een oordeel laten zien, niet ik. Als ze mij vragen om Hirohito te spelen, dan moet ik zijn standpunt verdedigen. Als de voorstelling dan niet goed gemaakt is, krijg je misschien een gevaarlijke voorstelling te zien – en als ze goed gemaakt is misschien ook (*lacht*) – maar het is niet aan mij om dat standpunt te gaan becommentariëren. Ik stel me voor: wat zou jij doen als je in de schoenen van Hirohito zou staan? Ik maak me geen enkele illusie dat ik beter ben dan de betrokkene. Dat is soms angstaanjagend, maar het is ook fantastisch om je voor je werk in posities te kunnen bevinden waarin je zelf nooit gevonden wilt worden: van grote lafheid, boosaardigheid, wreedheid. Er ontstaat een eigenaardige wisselwerking tussen je geest en de rest van je wezen, in die zin dat je je echt voor kunt stellen wat het is om zo te zijn.

Daarover heb je ooit gezegd: ‘Het betekent dat je open bent en klappen krijgt.’ En ook: ‘Je woont in je werk. Dat is de tol die je betaalt.’

Dat was een beetje pathetisch. Zo erg is het nu ook weer niet. Dat is mijn bewondering voor musici: ze zijn in staat tot hele grote dingen, om meteen daarna hun viool neer te leggen en verder in *Paris Match* te bladeren. Het ding goed doen, en al de rest komt daaruit voort. Dat neemt niet weg dat het wel eens aan je systeem knaagt. In de film *L'été indien* speel ik een man die zich opvreet uit schuld omdat zijn vrouw hem vijftien jaar geleden verlaten heeft, en zijn dochter die bij hem woont heeft hij nooit verteld waarom. Hij wordt daar gewelddadig van. Als je zo'n hele film lang een man speelt die het maar niet gezegd kan krijgen, dan voel je je wel eens ongemakkelijk.

In film en televisie overheerst het filmisch realisme. De niet-realistische film is uit het zicht van het publiek verdwenen. Dat is in het toneel niet het geval.

Realisme of geen realisme, dat is een bovenlaag. Veel belangrijker voor de speler is wat daaronder zit, of wat daarvoor komt, en dat is het zoeken naar waarachtigheid. Daarna kan je er nog allerlei kanten mee uit, en wordt

het naargelang de gehanteerde grammatica nu eens realistischer, of uitgegroot, of nog iets anders. Maar dat is secundair. Het echte onderscheid is gelegen in de middelen, in de manier waarop iets wordt gemaakt.

Heb je als acteur nooit de aandrang gehad om de dingen zelf meer in de hand te nemen? Opdat je zelf ook dingen zou kunnen zeggen in plaats van te spreken in functie van het verhaal van deze of gene regisseur?

Dat zul je bij mij niet echt aantreffen. Terwijl ik wel vind – en ik heb het dan over mezelf, en niet over een bepaalde productie – dat ik toch wel heel veel met dingen bezig ben die absoluut *nergens* iets aanrichten. Als ik mijn eigen verontwaardiging over het leven om me heen zie, aan de ene kant, en aan de andere kant het weinige dat ik daar mee doe in mijn werk, dan is dat eigenlijk niet goed. Ik vind dat toneel en film – niét dat ik terug naar het vormingstoneel wil – veel meer daarover zouden mogen gaan. Maar ik geef er dan wel de voorkeur aan om mezelf er niet toe in staat te achten dat ook effectief te verwezenlijken. Wat daarom niet waar hoeft te

zijn, maar het komt me wel goed uit dat ik kan zeggen: ik ben maar een acteur. Ik heb mezelf nooit als maker gezien. Maar ik zal wel niet de enige zijn die met die frustratie zit, zeker?

Je bent nu bijna achtenvijftig. Hoe wil je oud worden als acteur?

Ik heb geen enkel perspectief. Ik zie niet waar ik vandaan kom of waar ik naartoe ga. Ik weet bij wijze van spreken niet eens wat ik morgen ga doen. Dat beeld van dat geiserveld is dus nog absoluut intact. Ik denk dat ik iets doe en ik probeer dat goed te doen. Zo hobbelen van het ene naar het andere project. Op een aantal technische verworvenheden en inzichten in de menselijke natuur na, die wat scherper zullen liggen dan dertig jaar geleden, heb je toch dezelfde momenten van gratie, de momenten dat je voelt dat het zin heeft wat je doet. Je kunt er van leven, je vertelt iets, en het wordt gezien door mensen die er wat aan vinden. Met de jaren ben ik het spelen zelf ook steeds plezieriger gaan vinden. Zo komt alles bij elkaar. Maar ik ben er van overtuigd dat je die momenten niet kan sturen. ☺

Wolfskers © Koen Broos